

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Povinnosti a práva rozhodce v českém právním řádu

Příspěvek se věnuje povinnostem a právům rozhodce v českém právním řádu. S ohledem na skutečnost, že rozhodce je osobou, která v arbitrabilních sporech, u kterých je platně uzavřena platná rozhodčí smlouva, vydává přímo vykonatelný exekuční titul, je pochopitelné, že mu jsou ukládány určité povinnosti, aby byla zajištěna legitimita výkonu jeho činnosti. Stejně tak je rozhodce nadán i řadou práv, která mu pomáhají k efektivnímu výkonu činnosti. Cílem příspěvku je představit nejvýznamnější povinnosti a práva rozhodce.

Povinnosti rozhodce

Povinnosti rozhodce mohou plynout buď ze zákona anebo ze smlouvy,^[1] nicméně v následujícím textu je pozornost věnována především těm povinnostem, které vyplývají přímo ze zákona, neboť smluvních povinností může být nespočet různého charakteru, čímž je velmi obtížné je shrnout na několika málo stranách textu.

Za základní povinnost rozhodce lze označit povinnost spor projednat a rozhodnout.^[2] S touto povinností je pak úzce spjata rovněž povinnost rozhodce vydat předvídatelné rozhodnutí, které je v souladu s hmotným právem rozhodným pro daný spor (to znamená, že se může jednat jak o hmotné právo české, tak i o hmotné právo jiného státu, pokud se na něm například strany domluvily, že je právem rozhodným anebo se jedná o spory s mezinárodním prvkem, kde je rozhodné právo jiného státu).^[3]

Výjimkou jsou podle ustanovení § 25 odst. 3 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení případy, kdy rozhodci namísto hmotného práva rozhodují podle zásad spravedlnosti. Podmínkou je dle zákona ovšem skutečnost, že strany k takovému postupu rozhodce výslovně pověřily.^[4] V této souvislosti je však podstatné, že samotný rozpor s hmotným právem není v případě rozhodčího nálezu považován za důvod pro jeho zrušení, pokud není zároveň splněna některá z podmínek uvedených v ustanovení § 31 zákona o rozhodčím řízení, kde jsou uvedeny jednotlivé důvody pro zrušení rozhodčího nálezu. Nicméně rozhodce, který by vydával běžně rozhodčí nálezy v rozporu s hmotným právem, by se až na některé výjimky (právě např. postup dle zásady spravedlnosti, popř. situaci, kdy by stejným způsobem v rozporu s hmotným právem rozhodoval obdobné případy a měl by tento postup argumentačně natolik podložený, že by jej bylo možné vnímat spíše jako jeho právní názor) mohl dopustit porušení jiné povinnosti, kterou rovněž musí dodržovat.^[5] Takovou povinností může být třeba povinnost, aby rozhodování rozhodce bylo předvídatelné.^[6] Konstantní rozhodování podobných sporů v rozporu s hmotným právem předvídatelné u konkrétního rozhodce být může, nicméně jednorázový postup, který by byl zcela v rozporu s hmotným právem patrně strany sporu obvykle předvídat nebudou.

Stejně tak je velmi důležité, aby byly dodrženy rovněž procesní normy, tedy zejména právem upravený postup, jehož prostřednictvím rozhodce k závěru dospívá, neboť je důležité, aby nebylo porušeno právo stran na spravedlivý proces. Zásadní význam má rovněž skutečnost, jak se při rozhodování v dané věci rozhodce vypořádal s jednotlivými důkazy, které byly v řízení navrženy, stejně jako s argumenty, které strany uváděly. Rovněž je potřeba, aby rozhodce bral v úvahu také

princip předvídatelnosti v rozhodování, který je ostatně opakovaně zdůrazňován i Ústavním soudem ČR.[7]

Vedle výše uvedených má pak rozhodce celou řadu dalších povinností. Z ustanovení § 6 zákona o rozhodčím řízení vyplývá pro rozhodce povinnost mlčenlivosti. Ze zmíněného ustanovení plyne, že rozhodce je povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, které se dozvěděl v souvislosti s výkonem činnosti rozhodce. Výjimku pak představují pouze případy, kdy byl rozhodce této povinnosti zproštěn. Povinnost mlčenlivosti rozhodce je velmi úzce spjata s neveřejným charakterem celého rozhodčího řízení. Jak samotná mlčenlivost, tak i neveřejnost rozhodčího řízení patří k základním principům rozhodčího řízení a zejména neveřejnost rozhodčího řízení, která by však bez mlčenlivosti rozhodce neměla valného významu, je také často jedním z důvodů, proč se strany rozhodují řešit některé spory raději v rozhodčím řízení než před soudem. Proto je také velmi důležité vymezit, co vše povinnost mlčenlivosti vlastně zahrnuje. Povinnost mlčenlivosti je totiž vztažena jednak na otázky související se stavem řízení stejně jako na otázky samotného předmětu sporu. Je ovšem nutné ji dodržovat i ve vztahu ke všem okolnostem a informacím, které se rozhodce v průběhu řízení o dané věci dozvěděl. Jako příklad lze uvést třeba ujednání mezi stranami, o nichž se rozhodce dozvěděl, což platí i na ujednání, která nejsou předmětem sporu. Stejně tak se povinná mlčenlivost rozhodce vztahuje jak na důkazy, které byly provedeny, tak i na ty, které provedeny nebyly, nicméně byly některou ze stran sporu navrženy. Rozhodce také není oprávněn poskytovat ani žádné informace o tom, v jakém stavu se spor, resp. řízení nachází.[8]

V souvislosti s povinností mlčenlivosti je však nutné zmínit, že strany mohou rozhodce této povinnosti zprostit. Existují pochopitelně případy, kdy strany nemají zájem na tom, aby rozhodce byl mlčenlivosti zproštěn, tudíž jej této mlčenlivosti nezproští, ovšem vyskytují se zde vážné důvody pro to, aby rozhodce byl mlčenlivosti zproštěn. V takových případech rozhoduje o zproštění předseda okresního soudu, v jehož obvodu má daný rozhodce trvalý pobyt. V případech, kdy se jedná o rozhodce, který nemá trvalý pobyt na území České republiky, pak rozhoduje předseda toho okresního soudu, v jehož obvodu byl vydán rozhodčí náleze. V případech, kdy nelze zjistit ani místo, kde byl rozhodčí náleze vydán, stanoví pak zákon o rozhodčím řízení, že o zproštění mlčenlivosti rozhodce rozhoduje předseda obvodního soudu pro Prahu 1.[9]

Z hlediska souhlasu stran se zproštěním rozhodce mlčenlivosti, o kterém rozhoduje soud, je nutné, aby byl souhlas adresný, tedy vůči konkrétnímu rozhodci, popř. konkrétním rozhodcům. Dále je nezbytné, aby bylo přesně stanoveno, jakých otázek se zproštění týká (není totiž nezbytné, aby byl rozhodce zproštěn mlčenlivosti v daném případě zcela, pokud to nevyžaduje žádný závažný důvod, ale postačuje, aby bylo přesně řečeno, v jakých záležitostech je zproštěn). Je však samozřejmě otázkou, co se rozumí závažnými důvody, pro které je možné rozhodce mlčenlivosti zprostit, neboť zákon výslovně nestanoví, o jaké vážné důvody se musí jednat. Vždy je nutné tyto důvody posuzovat v návaznosti na konkrétní okolnosti případu. Je také potřeba doložit právní zájem na zproštění mlčenlivosti rozhodce. Jako příklad lze zmínit situaci, kdy jsou informace, které by rozhodce mohl s ohledem na své znalosti, které získal v rámci řízení, poskytnout, důležité pro další řízení, které některá ze stran vede. Také může rozhodce figurovat například jako svědek v jiném řízení.[10]

Dále jsou v zákoně o rozhodčím řízení zakotveny konkrétní povinnosti rozhodce, jejichž prostřednictvím je realizována otázka nepodjatosti, nezávislosti a nestrannosti. K těm patří například oznamovací (notifikační) povinnost, která je upravena v ustanovení § 8 zákona o rozhodčím řízení. [11] Zákon v této souvislosti stanoví, že „rozhodce je vyloučen z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jeho poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jeho nepodjatosti.“ [12] Jak je ze zákona zřejmé, na podjatost se v aktuální právní úpravě nahlíží tak, že pro vyloučení rozhodce z rozhodování konkrétního sporu postačuje, pokud je zde důvod pochybovat o jeho nepodjatosti. Toto pojetí však neznamená, že by důvod, pro který je možné pochybovat o nepodjatosti rozhodce, neměl mít objektivní charakter. Naopak taková okolnost

musí být nejen objektivní, ale také přiměřeně zřejmá, tedy nepostačuje spekulativní charakter této skutečnosti.[\[13\]](#)

V případě, že se u rozhodce vyskytne důvod pro pochybnost o jeho nepodjatosti, upravuje ustanovení § 8 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení tzv. notifikační povinnost. Ten, kdo má být jmenován rozhodcem, je totiž povinen bezodkladně informovat o všech okolnostech, které by mohly být důvodem pro jeho podjatost, resp. by pouze mohly vzbudit pochybnost o tom, že rozhodce není nepodjatý. Takové oznámení se činí vůči stranám sporu, ve kterém by rozhodce měl rozhodovat. Tímto způsobem je ve své podstatě posilována transparentnost rozhodčího řízení a garance odbornosti stejně jako vysoké kvality rozhodčího řízení. Za zmínku pak stojí i skutečnost, že v oblasti mezinárodní arbitráže je běžné, že je taková povinnost rozhodce vnímána jako samozřejmost, kterou proto ani není nutné inkorporovat do právních předpisů (což je také důvodem, proč leckdy výslovně v právních předpisech obsažena není). Rozhodce má přitom notifikační povinnosti i o skutečnostech, které on sám subjektivně nepovažuje za důvod pro to, aby byl z rozhodování daného sporu vyloučen, nicméně mohou být objektivně jako důvod pro podjatost vnímány. Záleží pak na stranách sporu, jak budou na tyto skutečnosti nahlížet. Obecně tedy platí, že rozhodce by stranám v případě, že by strany měly důvod pochybovat o jeho nepodjatosti, měl poskytnout co nejvíce relevantních informací, na jejichž základě by pak strany měly být schopné vyhodnotit, jestli dané skutečnosti jsou důvodem pro vyloučení rozhodce z rozhodování v jejich sporu či nikoliv.[\[14\]](#)

S otázkou podjatosti rozhodce je spojena rovněž další povinnost na straně rozhodce, která je upravena v ustanovení § 11 zákona o rozhodčím řízení. Tato povinnost také bezprostředně navazuje na výše zmíněné ustanovení § 8 zákona o rozhodčím řízení. Podle tohoto ustanovení jsou přezkoumávány případy, kdy rozhodce z nějakého důvodu nemohl splnit svoji notifikační povinnost, neboť zde sice byly skutečnosti, které vzbuzovaly pochybnost o nepodjatosti rozhodce, nicméně rozhodce o nich z určitých důvodů nevěděl, čímž svoji notifikační povinnost nesplnil. Zákon zde stanoví, že pokud ze zákona neplynou jiné důvody, je rozhodce, který již byl určen či jmenován, vyloučen z projednávání dané věci v případě, že dodatečně vyjde najevo, že jsou zde okolnosti, které vzbuzují pochybnost o jeho nepodjatosti. V takovém případě je rozhodce povinen z funkce rozhodce odstoupit.[\[15\]](#)

Opomenout pak nelze ani poučovací povinnost, kterou rozhodce má podle ustanovení § 118a zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále jen „OSŘ“). Ustanovení § 30 zákona o rozhodčím řízení totiž stanoví, že rozhodce je při výkonu své činnosti přiměřeně vázán právní úpravou obsaženou v OSŘ. Proto je také rozhodce v souladu s ustanovením § 118a OSŘ povinen poučit strany o tom, že doposud v rámci rozhodčího řízení neprezentovaly veškeré skutečnosti, které jsou pro rozhodnutí v dané věci rozhodné, popř. o tom, že doposud nebyly navrženy veškeré důkazy, které jsou potřebné za účelem prokázání všech tvrzení, která jsou mezi stranami sporná. Stejně tak je povinností rozhodce poučit strany rovněž o tom, jaké následky bude mít skutečnost, že tyto skutečnosti neuvedou a důkazy nenavrhnou. To znamená, že rozhodce musí strany upozornit na skutečnost, že bude vycházet výlučně z tvrzení, která byla řádně prokázána, a zohledněna nebudou tvrzení, která rozhodce nemá za řádně prokázána, a stejně tak nebude bráno v potaz to, co strany přímo netvrdí. Účelem tohoto ustanovení je primárně zajištění předvídatelného a spravedlivého rozhodnutí ve věci. Pokud jsou účastníci řádně poučeni, mají možnost zhodnotit, jaká tvrzení rozhodce považuje za rozhodná, která vnímá jako prokázána a která naopak jako neprokázána a mají také možnost na tuto skutečnost adekvátně zareagovat například tím, že předloží další důkazy, jejichž prostřednictvím budou tvrzení spolehlivěji prokázána. Poučovací povinnost má tedy navzdory skutečnosti, že ji někteří rozhodci vnímají spíše jako zbytečnou formalitu zatěžující strany, zásadní význam.[\[16\]](#) Nejvyšší soud v této souvislosti v usnesení sp. zn. 23 Cdo 1546/2012 dovodil, že „je však třeba v každém jednotlivém případě zkoumat, zda bylo poučení podle ustanovení § 118a OSŘ, jehož smyslem je zabránit tomu, aby byl účastník ve sporu neúspěšný proto, že neunesl břemeno tvrzení či

břemeno důkazní, na místě a jestli případné neposkytnutí poučení znamenalo, že účastníku nebyla dána příležitost chybějící tvrzení či důkazy doplnit (navrhnout).“[17]

V souvislosti s povinnostmi rozhodce lze usuzovat na to, že je vhodné, aby rozhodce disponoval dostatečnými znalostmi v oboru rozhodčího řízení i v oboru, kterého se týká spor. Stranám lze také doporučit, aby si zvolili rozhodce, který vystupuje za všech okolností profesionálně, dodržuje pravidla slušného chování stejně jako etická pravidla a morálku. Tyto povinnosti sice z právního řádu výslovně neplynou, nicméně lze je dovozovat ze skutečnosti, že rozhodce je člověk, který vydává vykonatelný rozhodčí nález, který má pro strany sporu leckdy zásadní význam, čemuž by měl jednoznačně přizpůsobit své vystupování v průběhu celého řízení. V této souvislosti některé rozhodčí soudy či arbitrážní centra konstituuji své etické kodexy rozhodců, ze kterých mnohé z výše uvedených požadavků vyplývají.[18] Není to však samozřejmou podmínkou plynoucí ze zákona, je tedy žádoucí, aby strany při výběru rozhodce na tyto otázky dbaly. Opět je také třeba zmínit, že povinnosti rozhodce mohou být v každém právním řádu mírně odlišné, v této kapitole byly proto brány v úvahu pouze povinnosti rozhodce, které vyplývají z českého právního řádu.

Práva rozhodce

Za účelem řádného výkonu funkce rozhodce a plnění veškerých povinností, které rozhodci ukládá český právní řád, popř. i strany prostřednictvím smluvního ujednání, musí rozhodce disponovat rovněž určitými právy. Strany sporu, které si volí rozhodce za účelem vyřešení jejich sporu, tak musí rozhodci zajistit adekvátní podmínky, které rozhodci umožní, aby mohl svoji činnost v dané věci vykonávat řádně. Za tímto účelem má tudíž rozhodce právo na to, aby mu strany poskytly spravedlivou a ve smlouvě sjednanou odměnu za výkon funkce rozhodce. Odměna rozhodce je stanovena smluvně dohodou se stranami, přičemž ji lze chápat jako určité protiplnění v návaznosti na řádný výkon činnosti rozhodce a vydání rozhodčího nálezu, který je platný a vykonatelný.[19] V případě, že nebyla odměna rozhodce sjednána smluvně, je zde pak právo na přiměřenou odměnu.[20] Určení přiměřené odměny je ovšem vždy závislé na celé řadě okolností, je tudíž vhodnější vyřešit otázku výše odměny spíše smluvně.

Rozhodce má dále právo na to, aby i strany sporu dodržovaly mlčenlivost, což je spojeno již s faktem, že pokud strany uzavřou rozhodčí doložku, jsou si vědomy toho, že rozhodčí řízení je neveřejné, s čímž se pojí i mlčenlivost na straně rozhodce, která by měla být následována rovněž mlčenlivostí stran sporu. Ačkoliv primárním účelem neveřejnosti rozhodčího řízení je ochrana stran, měl by být i rozhodce do určité míry chráněn, čímž je žádoucí, aby i strany sporu dodržovaly mlčenlivost. Touto mlčenlivostí není vždy chráněn jen rozhodce, ale leckdy také druhá strana, která může mít na mlčenlivosti větší zájem (např. z důvodu ochrany obchodního tajemství či dalších skutečností, které si přeje uchovat v tajnosti). Zájem na mlčenlivosti však může mít i rozhodce (např. z důvodu ochrany reputace, ochrany vlastní propracované metodiky, kterou rozhodce používá při vedení sporu apod.).[21]

K právům rozhodce dále patří rovněž právo na nezbytnou součinnost stran. Tato součinnost přitom může mít celou řadu podob. Začíná již tím, že strany by měly své nároky, které v rámci rozhodčího řízení uplatňují, adekvátně odůvodnit, stejně tak je důležité, aby strany s rozhodcem spolupracovaly při označování důkazů, které podporují jejich tvrzení v rozhodčím řízení. Stejně tak má rozhodce právo nařídit ústní jednání ve věci (pokud nebylo sjednáno, že je věc řešena výlučně elektronicky), přičemž strany sporu mají v takovém případě povinnost dostavit se na toto ústní jednání. Z hlediska povinností tohoto typu je přitom rozhodující buď dohoda mezi rozhodcem a stranami sporu anebo jednacím řád stálého rozhodčího soudu, kde jsou jednotlivá práva rozhodce a povinnosti stran, které jim odpovídají, zakotvena. Zahraniční zdroje dále v některých případech připouštějí, aby byla taková práva a povinnosti zakotvená i v jednacím řádu arbitrážního centra.[22] V České republice to však dle judikatury Nejvyššího soudu ČR možné není.[23]

JUDr. PhDr. Melinda Vrajíková, LL.M

[1] VLASTNÍK, Jiří. K odpovědnosti rozhodce v českém právu. Právní rozhledy, 2015, č. 20. ISSN 1210-6410, s. 688.

[2] ONDŘEJ, Jan. Spotřebitelské smlouvy a ochrana spotřebitele: ekonomické, právní a sociální aspekty. Praha: C.H. Beck, c2013. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-446-9, s. 190.

[3] VLASTNÍK, Jiří. K odpovědnosti rozhodce v českém právu. Právní rozhledy, 2015, č. 20. ISSN 1210-6410, s. 690.

[4] § 25 odst. 3 zákona č. [216/1994](#) Sb., o rozhodčím řízení, ve znění pozdějších předpisů.

[5] VLASTNÍK, Jiří. K odpovědnosti rozhodce v českém právu. Právní rozhledy, 2015, č. 20. ISSN 1210-6410, s. 690-691.

[6] ŘEZNÍČEK, David a Jana ŽIDZIKOVÁ. Nepředvídatelnost rozhodčího nálezu jako důvod jeho zrušení soudem. | EPRAVO.CZ - Váš průvodce právem - Sbírka zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 2015 [cit. 03.09.2019]. K dispozici >>> [zde](#).

[7] VLASTNÍK, Jiří. K odpovědnosti rozhodce v českém právu. Právní rozhledy, 2015, č. 20. ISSN 1210-6410, s. 690-691.

[8] BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7179-342-7, s. 342.

[9] § 6 odst. 2 zákona č. [216/1994](#) Sb., o rozhodčím řízení, ve znění pozdějších předpisů.

[10] BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7179-342-7, s. 344 a násl.

[11] RYŠAVÝ, Lukáš. Nezávislost a nestrannost rozhodce. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-707-1, s. 56.

[12] § 8 odst. 1 zákona č. [216/1994](#) Sb., o rozhodčím řízení, ve znění pozdějších předpisů.

[13] BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7179-342-7, s. 401.

[14] BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Notifikační povinnost rozhodců o svých vazbách na strany řízení ve světle mezinárodních standardů. Bulletin advokacie. 2018, (9). ISSN 1210-6348, s. 36.

[15] BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7179-342-7, s. 432.

[16] VLASTNÍK, Jiří. K odpovědnosti rozhodce v českém právu. Právní rozhledy, 2015, č. 20. ISSN 1210-6410, s. 689-690.

[17] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.1.2014 sp. zn. 23 Cdo 1546/2012.

[18] Unie pro rozhodčí a mediační řízení ČR. Unie pro rozhodčí a mediační řízení ČR [online]. K dispozici >>> [zde](#).

[19] BORN, Gary. International commercial arbitration. Second edition. Alphen aan den Rijn, The Netherlands: Kluwer Law International, 2014. ISBN 978-9041152213, s. 1646.

[20] BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7179-342-7, s. 181.

[21] BORN, Gary. International commercial arbitration. Second edition. Alphen aan den Rijn, The Netherlands: Kluwer Law International, 2014. ISBN 978-9041152213, s. 1649.

[22] TWEEDDALE, Andrew a Keren TWEEDDALE. Arbitration of commercial disputes: international and English law and practice. Oxford: Oxford University Press, 2007. ISBN 978-0-19-921647-5, s. 297.

[23] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2015, sp. zn. 26 Cdo 3662/2014.

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)